

Liturgie svátosti smíření krok za krokem /česko-latinsky/

Příprava

Na každé slavení svátostí je třeba se připravit. K dobrému slavení svátosti smíření velmi pomáhá každodenní zpytování svědomí, při němž si člověk před Boží tváří projde uplynulý den, poděkuje za to dobré a požádá za odpuštění ve věcech, které se nepodařily. Před samotnou zpovědí je potřeba vykonat větší zpytování svědomí, tj. projít v paměti období uplynulé od minulé svátosti a připravit si vyznání hříchů, které pak zazní ve zpovědi. K dobrému zpytování svědomí pomáhá četba Písma (např. desatera, horského kázání, katalogů hříchů v listech apoštolů), s nímž člověk může konfrontovat svůj život. Jinou užitečnou pomocí jsou tzv. zpovědní zrcadla.

Při přípravě na zpověď je dobré nezapomenout, že Bůh nás bezpodmínečně miluje, že On mnohem více než my touží, abychom žili plným životem. Bůh také naše hříchy, které nám náš život kazí, moc dobře zná a jen čeká, až Mu je ve zpovědi odevzdáme, aby je On mohl svým odpuštěním zničit.

Přijetí kajícího a čtení z Písma

Když se kajícího přijde vyznat ze svých hříchů, přijme ho kněz s bratrskou láskou a může ho též přátelsky přivítat. Kajícího se pak poznamená znamením kříže a totéž může učinit i kněz. Říká při tom:

Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.

Potom kněz několika slovy povzbudí kajícího k důvěře v Boha. Např.:

Bůh, který osvěcuje naše srdce, kéž vám (ti) dá pravdivě poznat vaše (tvé) hříchy a ukáže vám (ti) své milosrdenství.

Kajícího odpoví:

Amen.

Uzná-li kněz za vhodné, může přečíst nebo říci z paměti vhodný text z Písma svatého, vyjadřující Boží milosrdenství a výzvu k obrácení.

Cum paenitens ad confitenda peccata sua accedit, sacerdos eum benigne excipit atque humanioribus verbis salutatur. Deinde paenitens et, pro opportunitate, etiam sacerdos, signatur se signo crucis, dicens:

In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen.

Sacerdos paenitentem ad fiduciam in Deum invitatur his vel similibus verbis:

Deus, qui illuxit in cordibus nostris, det tibi ut in veritate agnoscas peccata tua et suam misericordiam.

Paenitens respondet:

Amen.

Tunc sacerdos, pro oportunitate, legit vel memoriter recitat aliquem textum sacrae Scripturae, quo misericordia Dei annuntiat et homo conversionem vocatur.

První část svátosti smíření je velmi prostá: lidské uvítání, znamení kříže, na němž Ježíš svou smrtí porazil smrt a hřích a povzbuzení.

Čtení z Písma svatého je doprovázeno rubrikou "pokud kněz uzná za vhodné", neboť rituál před koncilní obnovou se čtením z Bible nepočítal, protože Boží slovo je možné číst již při přípravě, a také proto, že mohou nastat situace, kdy je nutné tento prvek vynechat. Protože však Boží slovo patří ke každému udílení svátostí, je potřeba, aby zaznělo také při svátosti smíření, pokud je to jen trochu možné. Vždyť je to právě Boží slovo, které je "ostřejší než každý dvojsečný meč: proniká až k rozdělení duše a ducha, kloubů a morku, a pronáší soud i nad nejnějtřnějšími lidskými myšlenkami a hnutími" (Žid 4, 12). Písmo obsahuje slova věčného života, který nám je ve svátosti smíření navrácen.

Pokud je kajícník knězi neznámý, je vhodné, když o sobě řekne základní věci, připomene, kdy byl naposledy u zpovědi a seznámí zpovědníka s okolnostmi, které mohou být pro jeho službu užitečné.

Vyznání hříchů a uložení pokání

Potom kajícník vyznává své hříchů. Kde je to zvykem, může začít všeobecným vyznáním (např. „Vyznávám se...“). Kněz mu pomůže, je-li třeba, k vykonání úplné zpovědi, dá mu vhodné rady a povzbudí ho, aby litoval svých hříchů. Připomene mu, že ve svátosti pokání dostává křesťan vždy znovu účast na velikonočním mystériu Kristovy smrti a vzkříšení. A uloží mu pokání, které kajícník přijme na odčinění hříchů a k polepšení života. Kněz ať se snaží přizpůsobit se ve všem kajícníkovi, a to jak ve způsobu vyjadřování, tak i při udělování rad.

Deinde praemissa, ubi mors est, formula confessionis generalis (ex. gr. Confiteor), paenitens peccata sua confitetur. Sacerdos, si opus est, paenitentem adiuvat ad integram confessionem peragendam, praebet ei consilia apta, eumque hortatur ad contritionem culparum suarum, in eius memoriam revocans christianum per sacramentum Paenitentiae, moriendo et resurgendo cum Christo, renovari in paschali mysterio. Deinde ei opus paenitentiae proponit, quod paenitens accipit ad satisfactionem pro peccato faciendam et ad emendationem vitae. Curet sacerdos ut se in omnibus ad condicionem paenitentis accomodet, sive in modo loquendi, sive etiam in consiliis praebendis.

Prvním skutkem člověka, který jde ke zpovědi, je lítost, kterou je možné popsat jako bolest duše nad hříchem, odsouzení a odmítnutí hříchu a rozhodnutí se víc už nejednat špatně (takto o lítosti mluví Tridentský koncil).

Z pravdivého zkoumání sama sebe před Bohem a z lítosti nad hříchy se rodí jejich vyznání. Při tom je především užitečné uvědomovat si Boží milosrdenství a Boží lásku. Kněz vyznání hříchů neposlouchá proto, že prahne po tom, vědět, co jsme udělali špatně, ale aby na místě Kristově mohl pronést duchovní soud a aby právě do oblastí života, která hřích zasáhl, mohl svolávat Boží milosrdenství.

Církev vyžaduje, aby se při vyznání těžkých hříchů, které v nás dusí Boží život, uvedl také jejich počet a okolnosti. Vyznat je třeba i hříchů, které jsou "tajné" a nikdo o nich neví a zdánlivě nikomu neublížily. Jak říká Katechismus, jen takovéto vyznání nás osvobozuje. Kněz je vázán přísným zpovědním tajemstvím a můžeme si být jisti, že to, co zazní ve zpovědi, se nikdo nedozví.

Je užitečné oddělit svátost smíření a duchovní rozhovor. Věci, které nesouvisí přímo s hříchy, ale týkají se spíše obecně duchovního života, je lepší s knězem (či s duchovním vůdcem, který knězem není) probrat mimo svátost smíření.

Kněz většinou stručně reaguje. Smyslem jeho slov je povzbuzení k lítosti, rada, případně poučení o křesťanských povinnostech. Reakce kněze může být užitečná někdy více, někdy méně. Pokud se náhodou stane, že to, co kněz říká, příliš užitečné není, není třeba se tím znepokojovat. Ve zpovědi jde především o lítost, vyznání hříchů, přijetí pokání a rozhřešení.

Kněz potom kajícníkovi uloží pokání neboli zadostiučinění. Je to nějaký skutek (často modlitba, ale může se jednat i o sebezápor či skutek milosrdenství), který má pomoci léčit hřích a napravit spáchanou škodu. Přijetím zadostiučinění a jeho vykonáním po zpovědi člověk vyjadřuje, že s hříchem nechce mít nic společného, že se chce chytit podané Boží ruky a napnout také vlastní síly, aby dosáhl toho, co je před ním. Pokud by se náhodou stalo, že kněz uloží pokání, o němž člověk již předem ví, že není v jeho silách je splnit, je třeba to zpovědníkovi bez obav říci a domluvit se na jiném zadostiučinění.

Modlitba kajčnka a rozhřešení

Potom kněz vyzve kajčnka, aby vyjádřil svou lítost nad hřichy. Kajčník to může udělat těmito, nebo podobnými slovy:

Můj Bože, z celého srdce lituji, že jsem jednal(a) špatně a že jsem neudělal(a), co jsem měl(a). Je mi líto, že jsem hřichem urazil(a) tebe, který jsi nejvyšší dobrý a nade všechno láskyhodný. Pevně si umiňuji, že budu s pomocí tvé milosti konat pokání, že už nebudu hřešit a že se budu vyhýbat příležitosti ke hřichu. Smiluj se nade mnou, Bože, pro umučení a kříž našeho Spasitele, Ježíše Krista.

Po této modlitbě zpovědník vztáhne ruce (nebo aspoň pravou ruku) nad hlavu kajčnka a pronáší rozhřešení:

Bůh, Otec veškerého milosrdenství,
smrti a vzkříšením svého Syna
smířil se sebou celý svět
a na odpuštění hřichů dal svého svatého Ducha;
ať vám (ti) skrze tuto službu církve
odpustí hřichy
a naplní vás (tě) pokojem.
Uděluji vám (ti) rozhřešení
ve jménu Otce i Syna + i Ducha svatého

Kajčník odpovídá:

Amen.

Deinde sacerdos paenitentem ad contritionem sua manifestandam invitatur, quod paenitens potest facere his vel similis verbis:

Deus meus, ex toto corde me paenitet ac doleo de omnibus, quae male egi et de bono quod omisi, quia peccando offendi te, summe bonum ac dignum qui super omnia diligaris. Firmiter propono, adiuvante gratia tua, me paenitentiam agere, de cetero non peccaturum peccatique occasiones fugiturum. Per merita passionis Salvatoris nostri Iesu Christi, Domine miserere.

Tunc sacerdos, manibus super caput paenitentis extensis (vel saltem manu dextera extensa), dicit:

Deus, Pater misericordiarum,
qui per mortem et resurrectionem Filii Sui mundum Sibi reconciliavit
et Spiritum Sanctum effudit in remissionem peccatorum,
per ministerium Ecclesiae
indulgentiam tibi tribuat
et pacem.
Et ego te absolvo a peccatis tuis
in nomine Patris, et Filii, + et Spiritus Sancti

Paenitens respondet:

Amen.

Modlitba, která předchází rozhřešení, má ještě jednou vyjádřit lítost nad hřichy, prosbu o odpuštění a předsevzetí žít svatým životem. Je možné modlit se jí vlastními slovy, je vhodné, když se k modlitbě použije nějakých vešů z Písma.

Formule rozhřešení, jejíž podstatnou částí jsou slova "Uděluji ti rozhřešení....", je, řečeno klasickou terminologií, formou svátosti smíření. Její text ukazuje, že pramenem smíření je Boží milosrdenství. Ukazuje také, jak naše zpověď bytostně souvisí s velikonočním tajemstvím Ježíšovy smrti za naše hřichy a jeho zmrtvýchvstáním. Z formule je také patrná úloha Ducha svatého, je také zdůrazněna církevní stránku svátosti, neboť o usmíření žádá církev a je uděleno skrze službu církve.

Pokud hrozí nebezpečí smrti, stačí, aby kněz řekl: "Uděluji ti rozhřešení ve jménu Otce i Syna + i Ducha svatého. Amen."

Kněz při udělování rozhřešení vztahuje nad kajčnka ruce. Jedná se o tzv. epikletické gesto, které kněží a biskupové používají vždy, když při udělení svátosti prosí Ducha svatého, aby sestoupil a konal své dílo (viz např. jak kněží při mši v rámci eucharistické modlitby vztahují ruce nad dary chleba a vína). Při trojiční formuli kněz nad kajčníkem dělá znamení kříže, protože ze hřichu jsme vytrhováni mocí Kristovy krve prolité na kříži.

Když člověk na tuto formuli odpoví "Amen", může si uvědomit, že dobrý Bůh mu ve svátosti odpustil hřichy a daroval mu svou milost.

Díkůčinění a propuštění kajícíka

Po rozhřešení kněz pokračuje:

Chvalte Hospodina, neboť je dobrý.

A kajícík říká:

Jeho milosrdenství trvá navěky.

Nakonec kněz kajícíka, jemuž udělil rozhřešení, propouští se slovy:

Pán vám odpustil hříchy. Jděte v pokoji.

Je zvykem po každém přijetí svátosti Bohu děkovat. Ne proto, že by to Bůh potřeboval, ale protože my si potřebujeme uvědomovat, jak veliké dary jsme dostali.

Závěrečné propuštění je zároveň výzvou, žít podle evangelia a v lásce Boží.

Remissione peccatorum accepta,

paenitens misericordiam Dei confitetur

brevi invocatione ex sacra Scriptura
derompta.

Deinde sacerdos eum in pace dimittit.